

Een observatie van een kortsprietwespbij *Nomada fucata*

Michel van Adrichem

Inleiding

In een straal van ongeveer 100 meter van mijn woning bevonden zich in 2020 drie kleine nestaggregaties van de grasbij *Andrena flavipes*. Van één van de drie nestaggregaties is zeker dat deze in 2019 ook op deze plek was. Van de grasbij is de gastheerrelatie met de kortsprietwespbij *Nomada fucata* bekend (Smit 2004). Bij één van de nestaggregaties heb ik deze koekoeksbij ook waargenomen.

Observatie

Als ik op 4 mei 2020 in de tuin mijn koffie zit te drinken, zie ik een wespbij traag vlak boven het gras vliegen. Het beestje strijkt neer op het gras. Ik benader het heel voorzichtig. Het blijkt een vrouwtje van de kortsprietwespbij *Nomada fucata* te zijn. Het blijft heel even zitten en loopt daarna in een heel klein gebiedje (dat ik schat op ongeveer 10 cm²) onderzoekend rond. Hierbij verdwijnt zij tussen het gras. Het onderzoeken tussen het gras duurt ongeveer twee minuten. Daarna komt het beestje weer tevoorschijn.

De *Nomada* gaat doodstil zitten op slechts enkele centimeters afstand van de plaats die zij net heeft onderzocht. Ze zit boven op de grassprietten. Aan de onderzochte plaats zie ik op het eerste gezicht niets. Echter, vlak daarna verschijnt er een met stuifmeel beladen grasbij. In mijn eigen tuin heb ik nog niet eerder een nestgang van de grasbij gevonden. Ik zie dat de grasbij ongeveer drie minuten lang, een beetje verborgen tussen het gras bezig is. Wat er precies gebeurt, kan ik niet goed zien. Maar het is uiteindelijk wel duidelijk dat ze haar nestgang opende. De nestgang werd dus niet door de kortsprietwespbij geopend terwijl de grasbij afwezig was. Het vrouwtje kortsprietwespbij betrok ondanks de afwezigheid van de grasbij een observatiepost. Inmiddels heb ik snel mijn telefoon gepakt. Ik zie dat de *Andrena* om 11.35 in de grond verdwijnt. Zij blijft een half uur onder de grond want ik zie haar om 12.05 weer verschijnen. Al die tijd zit de kortsprietwespbij onbewogen boven op

de grassprietten op enkele centimeters van de nestopening.

Heel kort nadat de grasbij de nestgang heeft verlaten, gaat de kortsprietwespbij deze binnen. De grasbij heeft de nestgang niet afgesloten. De wespbij laat niet veel tijd verstrijken want het binnengaan van de nestgang gebeurt zeker binnen 30 seconden. De kortsprietwespbij verdwijnt met haar kop naar voren in de nestgang.

Zij blijft bijna een kwartier in de nestgang. Ik zie om 12.19 als eerste haar kop weer verschijnen. Net buiten de nestgang begint zij zich met haar poten te poetsen. Althans ik leg haar activiteit uit als poetsen. Zij doet dit op deze plaats in minder dan één minuut.

Dan vliegt zij kringelend een paar (wat grotere) rondjes om de nestgang. Het gebied van de rondjes schat ik op een 40 cm². Vervolgens gaat zij hemelsbreed op ongeveer 50 centimeter van de nestgang zich uitgebreid zitten poetsen. Dit heb ik voor ongeveer anderhalve minuut kunnen opnemen met mijn telefoon. Zij heeft zich hierbij met haar kaken vastgezet in de grond, in dit geval kleiige grond. Zoals een slapende bij die zich met de kaken vastklemt aan een stengel. Zij hangt/balanceert dus vlak boven de grond. Zij poetst met alle poten tegelijkertijd. De voorpoten gebruikt zij voor de voorkant van haar kop en de antennen, met het middelste paar poten poetst zij de bovenkant van haar kop en haar thorax en met het achterste paar poten haar abdomen. Voor het poetsen gebruikt zij de metatars en de tarsen. De antennen worden tussen de metatars en scheen van de kop af naar het eind afgestrekken. Ook worden regelmatig tussendoor de metatars en tars van de diverse poten langs elkaar gestreken. Waarschijnlijk om ook deze weer van korrels grond te ontdoen. Om de poten schoon te krijgen lijkt het erop dat er een volgorde wordt toegepast van de voorpoten naar de achterpoten. Dus de metatars en tarsen voorste paar poten over het tweede paar. Het tweede over het laatste en vervolgens worden de metatars en tarsen van het laatste paar poten langs elkaar gestreken. Dit poetsen neemt ongeveer vijf minuten in beslag.

Na deze uitgebreide poetsbeurt vliegt zij op en vliegt nog eens in een iets groter gebied rond de nestgang. Zij gaat nu nog iets verder van de nestgang zitten. Het is inmiddels 12.28 en ik stop met mijn observatie.

De nestgang is te zien. Ik leg een stokje in de buurt zodat ik het later gemakkelijker terugvind.

Figuur 1. Het vrouwtje kortsprietwespbij wrijft de achterste tarsen over elkaar. Foto Michel van Adrichem.

Om 16.45 zie ik geen ingang meer, maar een kegeltje opgeworpen grond op dezelfde plaats als de ingang.

Literatuur

Smit, J., 2004. De wespbijen (*Nomada*) van Nederland (Hymenoptera: Apidae). – Nederlandse Faunistische Mededelingen 20: 33-125.